

Hof van Justitie EG, 8 november 2007, SIAE

AUTEURSRECHT

Niet bij Commissie gemeld Italiaans technische voorschrift om SIAE-teken op cd's aan te brengen onverbindend voor particulier nationale bepalingen zoals die welke in de hoofdzaak aan de orde zijn, waarbij ná de inwerkingtreding van richtlijn 83/189 de verplichting is ingesteld om op cd's met figuratieve kunstwerken het onderscheidende teken „SIAE” aan te brengen als voorwaarde om ze in de betrokken lidstaat te mogen verhandelen, een technisch voorschrift vormen dat indien het niet aan de Commissie is meegedeeld, niet aan een particulier kan worden tegengeworpen

De Commissie heeft in haar schriftelijke opmerkingen en ter terechtzitting gesteld, zonder hierin door de lidstaat te worden tegengesproken, dat de Italiaanse Republiek haar deze verandering niet heeft meegedeeld. Volgens de rechtspraak van het Hof levert niet-naleving van de mededelingsplicht schending van een vormvoorschrift bij de vaststelling van de betrokken technische voorschriften op, hetgeen tot niet-toepasselijkheid van die technische voorschriften leidt, met als gevolg dat deze niet aan particulieren kunnen worden tegengeworpen (zie met name reeds aangehaalde arresten CIA Security International, punt 54, en Lemmens, punt 33). Particulieren kunnen zich op deze niet-toepasselijkheid beroepen voor de nationale rechter, die een nationaal technisch voorschrift dat niet overeenkomstig [richtlijn 98/34](#) is meegedeeld, buiten toepassing dient te laten (zie met name reeds aangehaalde arresten CIA Security International, punt 55, en Sapod Audic, punt 50). Gelet op een en ander moet worden vastgesteld dat richtlijn 98/34 aldus moet worden uitgelegd dat nationale bepalingen zoals die welke in de hoofdzaak aan de orde zijn, waarbij ná de inwerkingtreding van richtlijn 83/189 de verplichting is ingesteld om op cd's met figuratieve kunstwerken het onderscheidende teken „SIAE” aan te brengen als voorwaarde om ze in de betrokken lidstaat te mogen verhandelen, een technisch voorschrift vormen dat indien het niet aan de Commissie is meegedeeld, niet aan een particulier kan worden tegengeworpen.

PROCESRECHT

Ontvankelijkheid

Het verzoek om een prejudiciële beslissing is dus uitsluitend ontvankelijk voor zover het de uitlegging van richtlijn 98/34 betreft.

Vindplaatsen: curia.europa.eu

Hof van Justitie EG, 8 november 2007

(A. Rosas, U. Lõhmus (rapporteur), J. Klučka, A. Ó Caoimh en P. Lindh,)

ARREST VAN HET HOF (Derde kamer)

8 november 2007 (*)

„Richtlijn 98/34/EG – Informatieprocedure op gebied van normen en technische voorschriften – Verplichting om ontwerpen voor technische voorschriften mee te delen – Nationale wet waarbij aanbrenge van onderscheidend teken van nationale instelling belast met inning van auteursrechten op verhandelde compact disks, verplicht is gesteld – Begrip „technisch voorschrift”

In zaak C-20/05,

betreffende een verzoek om een prejudiciële beslissing krachtens artikel 234 EG, ingediend door het Tribunale civile e penale di Forlì (Italië) bij beslissing van 14 december 2004, ingekomen bij het Hof op 21 januari 2005, in de strafzaak tegen

[X] Schwibbert,

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE (Derde kamer),

samengesteld als volgt: A. Rosas, kamerpresident, U. Lõhmus (rapporteur), J. Klučka, A. Ó Caoimh en P. Lindh, rechters,

advocaat-generaal: V. Trstenjak,

griffier: J. Swedenborg, administrateur,

gezien de stukken en na de terechtzitting op 25 april 2007,

gelet op de opmerkingen van:

– Schwibbert, vertegenwoordigd door A. Sirotti Gaudenzi, avvocato,

– de Società Italiana degli Autori ed Editori, vertegenwoordigd door M. Mandel en M. Siragusa, avvocati,

– de Italiaanse regering, vertegenwoordigd door I. M. Braguglia als gemachtigde, bijgestaan door S. Fiorentino en M. Massella Ducci Teri, avvocati dello Stato,

– de Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door L. Pignataro en W. Wils als gemachtigden,

gehoord de [conclusie van de advocaat-generaal ter terechtzitting van 28 juni 2007](#),

het navolgende

Arrest

1 Het verzoek om een prejudiciële beslissing betreft de uitlegging van de artikelen 3 EG, 23 EG tot en met 27 EG, van richtlijn 98/34/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 juni 1998 betreffende een informatieprocedure op het gebied van normen en

technische voorschriften en regels betreffende de diensten van de informatiemaatschappij (PB L 204, blz. 37), zoals gewijzigd bij richtlijn 98/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van 20 juli 1998 (PB L 217, blz. 18; hierna: „richtlijn 98/34”), van richtlijn 92/100/EEG van de Raad van 19 november 1992 betreffende het verhuurrecht, het uitleenrecht en bepaalde naburige rechten op het gebied van intellectuele eigendom (PB L 346, blz. 61), alsmede van richtlijn 2001/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2001 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij (PB L 167, blz. 10).

2 Dit verzoek is ingediend in het kader van een strafzaak die in Italië is ingesteld tegen Schwibbert wegens het bezit van compact disks (hierna: „cd’s”) waarop niet het onderscheidende teken van de nationale instelling belast met het innen van auteursrechten was aangebracht.

Toepasselijke bepalingen

Bepalingen van gemeenschapsrecht

3 Bij richtlijn 83/189/EEG van de Raad van 28 maart 1983 (PB L 109, blz. 8) is in het gemeenschapsrecht een informatieprocedure op gebied van normen en technische voorschriften ingesteld.

4 Artikel 12 van richtlijn 83/189 luidt als volgt:

„1. De lidstaten treffen de nodige maatregelen om binnen twaalf maanden na kennisgeving van deze richtlijn aan deze richtlijn te voldoen. Zij stellen de Commissie daarvan onverwijld in kennis.

2. De lidstaten zien erop toe dat aan de Commissie de tekst wordt medegedeeld van alle belangrijke bepalingen van intern recht, die zij op het onder deze richtlijn vallende gebied vaststellen.”

5 Richtlijn 83/189 is meermaals en ingrijpend gewijzigd. **Bij richtlijn 98/34 is zij gecodificeerd.**

6 Artikel 1 van richtlijn 98/34 bepaalt:

„In de zin van deze richtlijn wordt verstaan onder:

1. ‚product’: alle producten die industrieel worden vervaardigd, en alle landbouwproducten, met inbegrip van visproducten;

[...]

3. ‚technische specificatie’: een specificatie die voorkomt in een document ter omschrijving van de vereiste kenmerken van een product, zoals kwaliteitsniveau, prestaties, veiligheid of afmetingen, met inbegrip van de voor het product geldende voorschriften inzake verkoopbenaming, terminologie, symbolen, beproeving en beproevingsmethoden, verpakking, het merken of etiketteren, en de overeenstemmingsbeoordelingsprocedures.

[...]

4. ‚andere eis’: een eis die, zonder een technische specificatie te zijn, ter bescherming van met name de consument of het milieu wordt opgelegd en betrekking heeft op de levenscyclus van het product nadat dit in de handel is gebracht, zoals voorwaarden voor gebruik, recycling, hergebruik of verwijdering van het product, wanneer deze voorwaarden op significante wijze de

samenstelling, de aard of de verhandeling van het product kunnen beïnvloeden;

[...]

11. ‚technisch voorschrift’: een technische specificatie of andere eis of een regel betreffende diensten, met inbegrip van de erop toepasselijke bestuursrechtelijke bepalingen die de jure of de facto moeten worden nageleefd voor de verhandeling, de dienstverrichting, de vestiging van een verrichter van diensten of het gebruik in een lidstaat of in een groot deel van een lidstaat, alsmede de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen, behoudens die bedoeld in artikel 10, van de lidstaten waarbij de vervaardiging, de invoer, de verhandeling of het gebruik van een product dan wel de verrichting of het gebruik van een dienst of de vestiging als dienstverlener wordt verboden.

[...]”

7 De artikelen 8 en 9 van richtlijn 98/34 verplichten de lidstaten enerzijds om de Commissie van de Europese Gemeenschappen de onder de werkingssfeer van deze richtlijn vallende ontwerpen voor technische voorschriften mee te delen, tenzij het een integrale omzetting van een internationale of Europese norm betreft, in welk geval louter met een mededeling van de betrokken norm kan worden volstaan, en anderzijds om de goedkeuring van deze ontwerpen verschillende maanden uit te stellen teneinde de Commissie de mogelijkheid te bieden om na te gaan of zij verenigbaar zijn met het gemeenschapsrecht, en met name het vrije verkeer van goederen, of om op het betrokken gebied een richtlijn, verordening of besluit voor te stellen.

8 Richtlijn 92/100 betreft de harmonisatie van de rechtsbescherming van auteursrechtelijk beschermde werken en door naburige rechten beschermde zaken. Zij beoogt auteurs en uitvoerende kunstenaars een passend inkomen te garanderen. Hiertoe bepaalt richtlijn 92/100 dat de lidstaten een recht instellen om de verhuur en uitleening van originelen en kopieën van auteursrechtelijk beschermde werken en anderszins beschermde zaken als omschreven in artikel 2, lid 1, van deze richtlijn toe te staan of te verbieden. In het kader van hoofdstuk II van richtlijn 92/100, betreffende naburige rechten, bepaalt artikel 9 dat de lidstaten voorzien in een uitsluitend recht om de in dit artikel genoemde zaken door verkoop of anderszins ter beschikking van het publiek te stellen.

Bepalingen van nationaal recht

9 Volgens wet nr. 633 van 22 april 1941 inzake het auteursrecht (GURI nr. 166 van 16 juli 1941; hierna: „wet van 1941”), is het aanbrengen van een onderscheidend teken op elke drager van beschermde werken een authenticatie- en waarborginstrument aan de hand waarvan het wettige product kan worden onderscheiden van het onwettig gereproduceerde product. De Società Italiana degli Autori ed Editori (Italiaanse Bond van auteurs en uitgevers), een openbare instelling ad hoc, is belast met taken van bescherming, bemiddeling en certificering. Het aldus bij de wet voorziene onderscheidende teken bestaat uit de initialen „SIAE”.

10 Bij wet nr. 121/87 van 27 maart 1987 (GURI nr. 73, van 28 maart 1987) is de verplichting om het on-

derscheidende teken „SIAE” aan te brengen uitgebreid tot andere dragers van geestesproducten.

11 In het kader van de uitvoering van richtlijn 92/100 heeft de Italiaanse wetgever onder meer, krachtens decreto legislativo nr. 685 van 16 november 1994 (GURI nr. 293 van 16 december 1994), waarbij wet nr. 121/87 is ingetrokken, in de wet van 1941 een bepaling opgenomen, artikel 171 ter, lid 1, sub c, waarin specifieke strafrechtelijke sancties zijn voorzien. Deze bepaling luidt als volgt:

„1. Wordt bestraft met hechtenis van minimaal drie maanden en maximaal drie jaar en met een geldboete van minimaal 500 000 ITL en maximaal 6 miljoen ITL: [...]

c) de verkoop of verhuur van videocassettes, muziekcassettes of andere dragers met geluid- of beeldregistraties van cinematografische of audiovisuele werken of van fragmenten van bewegende beelden, waarop niet het teken van de Italiaanse organisatie van auteurs en uitgevers (SIAE) is aangebracht volgens de onderhavige wet en de uitvoeringsregeling.

[...]”

Hoofdzaak en prejudiciële vraag

12 De Procura della Repubblica presso il Tribunale civile e penale di Forlì (parket bij de civiele en strafrechtelijke rechtbank te Forlì) heeft op 12 februari 2000, een gerechtelijk vooronderzoek ingesteld jegens Schwibbert, die in Italië woont en de wettelijk vertegenwoordiger van de vennootschap K.J.W.S. Srl is, en heeft bevestigd dat hij op 9 en 10 februari 2000 in de magazijnen van dit bedrijf een bepaalde hoeveelheid cd's met reproducties van werken van de schilders Giorgio De Chirico en Mario Schifano voor de verkoop had opgeslagen. Op deze cd's, die voor rekening van andere vennootschappen uit Duitsland waren ingevoerd om te worden verkocht in het kader van culturele manifestaties, was het onderscheidende teken „SIAE” niet aangebracht.

13 Tijdens onderzoeken op 9 en 10 februari 2000 door de leden van de Guardia di Finanza – Comando Tenenza di Cesena (fiscale recherche – bureau Cesena), is er overeenkomstig het wetboek van strafvordering een proces-verbaal van de inbeslagneming van die cd's opgesteld, waarin werd vermeld dat de goederen na een eerste onderzoek namaak leken te zijn.

14 Op 23 mei 2001 heeft de Procura della Repubblica presso il Tribunale civile e penale di Forlì vervolging ingesteld tegen Schwibbert, aan wie het strafbare feit bedoeld in artikel 171 ter, lid 1, sub c, van de wet van 1941 ten laste wordt gelegd, en heeft deze Procura Schwibbert voor dit Tribunale gedaagd.

15 De terechtzitting voor het Tribunale civile e penale di Forlì heeft plaatsgevonden op 14 december 2004. In het proces-verbaal van de terechtzitting beklemtoont de verwijzende rechter dat Schwibbert niet wordt verweten dat hij deze werken op onrechtmatige wijze heeft gereproduceerd, aangezien hij in het bezit was van de daarvoor noodzakelijke vergunningen, maar uitsluitend dat op de cd's niet het onderscheidende teken „SIAE” was aangebracht.

16 Ter terechtzitting heeft de advocaat van Schwibbert er bij die rechter op aangedrongen dat hij het Hof een prejudiciële vraag stelt. Het Tribunale civile e penale di Forlì heeft dit verzoek ingewilligd, maar in zijn verwijzingsbeslissing heeft hij louter de memorie van die advocaat opgenomen en niet zelf nauwkeurige vragen geformuleerd.

17 Overeenkomstig artikel 104, lid 5, van het Reglement voor de procesvoering, heeft het Hof op 17 juli 2006 de verwijzende rechter om verduidelijking gevraagd. Diens antwoord is bij het Hof ingekomen op 31 oktober 2006.

18 Uit dit antwoord volgt dat de vraag van het Tribunale civile e penale di Forlì als volgt luidt:

„Zijn de nationale voorschriften op het gebied van het onderscheidende teken „SIAE” verenigbaar met de artikelen 3 EG, 23 EG tot en met 27 EG, de artikelen 1, 8, 10 en 11 van richtlijn 98/34 en de richtlijnen 92/100 en 2001/29?”

Beantwoording van de prejudiciële vraag Ontvankelijkheid

19 De Italiaanse regering betoogt in haar schriftelijke opmerkingen en ter terechtzitting dat het verzoek om een prejudiciële beslissing niet-ontvankelijk moet worden verklaard. Volgens haar bevat dit verzoek immers niet de informatie die het Hof nodig heeft om een bruikbaar antwoord te kunnen geven op de gestelde vraag. De Italiaanse regering betoogt in dit verband dat dit verzoek, in strijd met het vereiste van artikel 20 van het Statuut van het Hof van Justitie, geen redenen geeft waarom de uitlegging van de regels van gemeenschapsrecht noodzakelijk is en maakt niet duidelijk welke nationale voorschriften werkelijk van toepassing zijn in de hoofdzaak. Die uitlegging is haars inziens hoe dan ook niet relevant voor de beslechting van die hoofdzaak.

20 De Commissie betoogt in haar schriftelijke opmerkingen dat de prejudiciële vraag, voor zover deze de uitlegging van de artikelen 3 EG, 23 EG tot en met 27 EG en richtlijn 92/100 betreft, niet-ontvankelijk moet worden verklaard omdat de verwijzingsbeslissing onvoldoende informatie bevat.

21 Er zij aan herinnerd dat de in verwijzingsbeslissingen verstrekte gegevens niet alleen het Hof in staat moeten stellen, een bruikbaar antwoord te geven, maar ook de regeringen van de lidstaten en de andere belanghebbende partijen de mogelijkheid moeten bieden, overeenkomstig artikel 20 van het Statuut van het Hof van Justitie opmerkingen te maken (beschikking van 2 maart 1999, Colonia Versicherung e.a., C-422/98, Jurispr. blz. I-1279, punt 5). Het Hof dient erop toe te zien dat deze mogelijkheid gewaarborgd blijft, nu ingevolge bovengenoemde bepaling alleen de verwijzingsbeslissingen ter kennis van de belanghebbende partijen worden gebracht (arrest van 1 april 1982, Holdijk e.a., 141/81–143/81, Jurispr. blz. 1299, punt 6; beschikking van 13 maart 1996, Banco de Fomento e Exterior, C-326/95, Jurispr. blz. I-1385, punt 7, alsmede arrest van 13 april 2000, Lehtonen en Castors Braine, C-176/96, Jurispr. blz. I-2681, punt 23). Volgens de rechtspraak van het Hof is het dus

onontbeerlijk dat de nationale rechter minstens beknopt uiteenzet waarom hij om uitlegging van bepaalde communautaire voorschriften verzoekt en dat hij aangeeft welk verband hij ziet tussen deze bepalingen en de in het geding toepasselijke nationale wettelijke regeling (zie met name beschikking van 28 juni 2000, Laguillaumie, C-116/00, Jurispr. blz. I-4979, punt 16, alsmede arrest van 5 december 2006, Cipolla e.a., C-94/04 en C-202/04, Jurispr. blz. I-11421, punt 38).

22 Blijkens punt 17 van het onderhavige arrest heeft in casu de verwijzende rechter op verzoek van het Hof verduidelijking gegeven over de feiten van de hoofdzaak en over de toepasselijke nationale en communautaire bepalingen. Bovendien hebben de Società Italiana degli Autori ed Editori, de Italiaanse regering en de Commissie het mogelijk geacht om op basis van de door die rechter verstrekte gegevens opmerkingen in te dienen bij het Hof.

23 Wat richtlijn 98/34 betreft, zijn de belanghebbende partijen het oneens over de vraag of de verplichting om het onderscheidende teken „SIAE” aan te brengen wel voor de betrokken cd’s geldt, en in voorkomend geval op welk tijdstip deze verplichting was uitgebreid tot die dragers, te weten voordat dan wel nadat in het gemeenschapsrecht de verplichting om ontwerpen voor technische voorschriften mee te delen, werd ingevoerd. In casu is niet omstreden dat er tegen Schwibbert een strafrechtelijke procedure was ingeleid omdat hij dat onderscheidende teken „SIAE” niet had aangebracht. De vaststelling van het tijdstip waarop de verplichting om dat teken aan te brengen daadwerkelijk in het Italiaanse recht is ingevoerd, is echter een zaak van uitlegging van nationaal recht, waarvoor het Hof niet bevoegd is. Hoe dan ook wordt het antwoord dat het Hof moet geven op de vraag zoals deze door de verwijzende rechter nader is bepaald in zijn antwoord op het verzoek om verduidelijking, door de onzekerheid over dit gegeven niet nutteloos.

24 In die omstandigheden acht het Hof zich voldoende ingelicht om een bruikbaar antwoord op de vraag over richtlijn 98/34 te kunnen geven.

25 Wat de uitlegging van de artikelen 3 EG, 23 EG tot en met 27 EG en van richtlijn 92/100 betreft, moet daarentegen worden vastgesteld dat de verwijzingsbeslissing niet de informatie verschaft die het Hof nodig heeft om de verwijzende rechter een bruikbaar antwoord te kunnen geven.

26 Deze bepalingen van het EG-Verdrag verbieden immers tussen de lidstaten douanerechten bij in- en uitvoer alsmede alle heffingen van gelijke werking. Richtlijn 92/100 harmoniseert de voorschriften betreffende het verhuurrecht, het uitleenrecht en bepaalde naburige rechten op het gebied van intellectuele eigendom.

27 Op basis van de door de verwijzende rechter verstrekte gegevens over de feiten van de hoofdzaak kan echter niet met zekerheid worden bepaald waar de cd’s zijn vervaardigd en kan evenmin worden vastgesteld of zij daadwerkelijk zijn ingevoerd in Italië. Wat de gegevens over de toepasselijke nationale voorschriften betreft, kan het Hof niet genoegzaam inzicht krijgen in

de kenmerken van de financiële tegenprestatie voor het verkrijgen van het onderscheidende teken „SIAE” om vast te stellen of het om een douanerecht of een heffing van gelijke werking in de zin van genoemde artikelen van het Verdrag gaat. Ten slotte kan op basis van deze gegevens evenmin worden beoordeeld of richtlijn 92/100 zich tegen dergelijke nationale bepalingen verzet.

28 In die omstandigheden kan geen uitspraak worden gedaan over de vraag of de artikelen 3 EG, 23 EG tot en met 27 EG en richtlijn 92/100 zich verzetten tegen een verplichting zoals die welke in hoofdzaak aan de orde is.

29 Voorts dient te worden gepreciseerd dat de prejudiciële vraag tevens de uitlegging van richtlijn 2001/29 betreft. Deze richtlijn is gebaseerd op de beginselen en regels die reeds zijn vastgesteld bij onder meer richtlijn 92/100, en wijzigt laatstgenoemde richtlijn. Richtlijn 2001/29 is vastgesteld op 22 mei 2001 en artikel 13 daarvan bepaalt dat de lidstaten daaraan uiterlijk 22 december 2002 moeten voldoen. De gebeurtenissen die aan de hoofdzaak ten grondslag liggen, hebben zich echter voorgedaan in de maand februari 2000, een tijdstip waarop deze richtlijn nog niet was vastgesteld. Voor zover de prejudiciële vraag betrekking heeft op de uitlegging van de richtlijn 2001/29, is deze dus niet-ontvankelijk.

30 **Het verzoek om een prejudiciële beslissing is dus uitsluitend ontvankelijk voor zover het de uitlegging van richtlijn 98/34 betreft.**

Ten gronde

31 Met zijn vraag wenst de verwijzende rechter in wezen te vernemen of de artikelen 1, 8, 10 en 11 van richtlijn 98/34 zich verzetten tegen nationale bepalingen zoals die welke in de hoofdzaak aan de orde zijn, voor zover daarin is bepaald dat bij de reproductie van geestesproducten op de drager daarvan het teken van de Società Italiana degli Autori ed Editori moet worden aangebracht.

32 In dit verband blijkt uit het dossier voor het Hof dat in de hoofdzaak een strafprocedure was ingeleid tegen Schwibbert omdat hij dit onderscheidende teken niet op de cd’s met figuratieve kunstwerken had aangebracht. Derhalve moet worden onderzocht of de door de verwijzende rechter aangevoerde communautaire voorschriften zich verzetten tegen nationale voorschriften waarin een dergelijke verplichting is opgenomen.

33 In de eerste plaats dient te worden onderzocht of de verplichting om een dergelijk teken aan te brengen kan worden aangemerkt als een „technisch voorschrift” in de zin van artikel 1 van richtlijn 98/34. Indien dit het geval is moet worden nagegaan of het ontwerp voor het technische voorschrift door de Italiaanse autoriteiten aan de Commissie is meegedeeld, omdat het anders niet tegen Schwibbert kan worden ingeroepen (zie met name arresten van 30 april 1996, CIA Security International, C-194/94, Jurispr. blz. I-2201, punten 48 en 54; 16 juni 1998, Lemmens, C-226/97, Jurispr. blz. I-3711, punt 33, alsmede 6 juni 2002, Sapod Audic, C-159/00, Jurispr. blz. I-5031, punt 49).

34 Uit artikel 1, punt 11, van richtlijn 98/34 vloeit voort dat het begrip „technisch voorschrift” uit drie categorieën bestaat, te weten, ten eerste, de „technische specificatie” in de zin van artikel 1, punt 3, van die richtlijn, ten tweede, de „andere eis” zoals omschreven in artikel 1, punt 4, van deze richtlijn, en, ten derde, het verbod om een in artikel 1, punt 11, van deze richtlijn bedoeld product te vervaardigen, in te voeren, te verhandelen of te gebruiken (zie met name arrest van 21 april 2005, Lindberg, C-267/03, Jurispr. blz. I-3247, punt 54).

35 Zoals het Hof reeds heeft geoordeeld, veronderstelt het begrip „technische specificatie” dat de nationale maatregel noodzakelijkerwijze op het product of zijn verpakking als zodanig betrekking heeft en derhalve een van de vereiste kenmerken van een product vaststelt (zie in die zin arresten van 8 maart 2001, Van der Burg, C-278/99, Jurispr. blz. I-2015, punt 20; 22 januari 2002, Canal Satélite Digital, C-390/99, Jurispr. blz. I-607, punt 45, alsmede reeds aangehaalde arresten Sapod Audic, punt 30, en Lindberg, punt 57).

36 In het onderhavige geval moet worden vastgesteld, zoals de advocaat-generaal in de punten 46 en 48 van haar conclusie heeft opgemerkt, dat het onderscheidende teken „SIAE”, dat bedoeld is om de consumenten en de nationale autoriteiten erover te informeren dat de reproducties wettig zijn, op de drager zelf die het geestesproduct bevat, moet worden aangebracht, dus op het product zelf. Het is dus niet juist om te betogen, zoals de Società Italiana degli Autori ed Editori en de Italiaanse regering hebben gedaan, dat dit teken enkel betrekking heeft op het intellectuele werk.

37 Een dergelijk onderscheidend teken vormt een „technische specificatie” in de zin van artikel 1, punt 3, van richtlijn 98/34, omdat het behoort tot de voor de betrokken producten geldende voorschriften inzake het merken en etiketteren. Aangezien deze specificatie de jure moet worden nageleefd voor de verhandeling van deze producten, vormt die specificatie een „technisch voorschrift” in de zin van artikel 1, punt 11, eerste alinea, van die richtlijn (zie in die zin arrest van 20 maart 1997, Bic Benelux, C-13/96, Jurispr. blz. I-1753, punt 23).

38 Overeenkomstig artikel 8 van richtlijn 98/34 „delen de lidstaten de Commissie onverwijld ieder ontwerp voor een technisch voorschrift mee”. Indien deze verplichting niet is nageleefd, kan het technische voorschrift niet aan particulieren worden tegengeworpen, zoals in punt 33 van het onderhavige arrest in herinnering is gebracht. Derhalve moet worden nagegaan of de lidstaat in casu zijn verplichtingen is nagekomen die voortvloeien uit artikel 8 van de richtlijn 98/34. Indien dit niet het geval is, kan het betrokken technische voorschrift niet aan Schwibbert worden tegengeworpen.

39 De Società Italiana degli Autori ed Editori en de Italiaanse regering betogen dat de verplichting om het onderscheidende teken „SIAE” aan te brengen op de dragers van geestesproducten, ruim vóór de relevante communautaire richtlijnen, in de wet van 1941 reeds was voorzien voor papieren dragers en dat de na deze

inwerkingtreding aangebrachte wetwijzigingen, respectievelijk in 1987 en in 1994, slechts aanpassingen aan de technologische ontwikkeling waren, waarbij enkel nieuwe dragers zijn opgenomen in de werkingssfeer van deze verplichting. Bijgevolg behoeften deze wetwijzigingen niet aan de Commissie te worden meegedeeld.

40 In het onderhavige geval lijkt uit het bij het Hof ingediende dossier te volgen dat de verplichting om het onderscheidende teken „SIAE” aan te brengen, met betrekking tot de dragers waar het in de hoofdzaak om gaat, te weten de cd’s met figuratieve kunstwerken, daarop toepasselijk is gemaakt in 1994 krachtens decreto legislativo nr. 685. In dergelijke omstandigheden had die verplichting door de Italiaanse Republiek aan de Commissie moeten worden meegedeeld, omdat zij na de vaststelling, bij richtlijn 83/189, van de informatieprocedure op gebied van normen en technische voorschriften is ingevoerd. Zoals in punt 23 van het onderhavige arrest in herinnering is gebracht, staat het echter aan de verwijzende rechter om te toetsen of de betrokken verplichting inderdaad op dat tijdstip in het Italiaanse recht is ingevoerd.

41 Voor zover de verplichting om het onderscheidende teken „SIAE” aan te brengen, nadat richtlijn 83/189 van toepassing was geworden is uitgebreid tot producten zoals die welke in de hoofdzaak aan de orde zijn, dient eraan te worden herinnerd dat artikel 8, lid 1, eerste alinea, tweede volzin, van richtlijn 98/34 volgens vaste rechtspraak tot doel heeft, de Commissie zo volledig mogelijk te informeren over de inhoud, de draagwijdte en de algemene context van elk ontwerp voor een technisch voorschrift, zodat zij zo doeltreffend mogelijk de haar door die richtlijn verleende bevoegdheden kan uitoefenen (zie met name arresten CIA Security International, reeds aangehaald, punt 50; 16 september 1997, Commissie/Italië, C-279/94, Jurispr. blz. I-4743, punt 40, en 7 mei 1998, Commissie/België, C-145/97, Jurispr. blz. I-2643, punt 12).

42 Evenzo gaan de lidstaten overeenkomstig artikel 8, lid 1, derde alinea, van deze richtlijn „tot een nieuwe mededeling over, indien zij in het ontwerp voor een technisch voorschrift significante wijzigingen aanbrenge die een verandering van het toepassingsgebied [...] tot gevolg hebben”. Het opnemen van nieuwe dragers, zoals cd’s, in de werkingssfeer van de verplichting om het onderscheidende teken „SIAE” aan te brengen, moet als een dergelijke verandering worden aangemerkt (zie in die zin arrest van 1 juni 1994, Commissie/Duitsland, C-317/92, Jurispr. blz. I-2039, punt 25, en arrest Lindberg, reeds aangehaald, punten 84 en 85).

43 De Commissie heeft in haar schriftelijke opmerkingen en ter terechtzitting gesteld, zonder hierin door de lidstaat te worden tegengesproken, dat de Italiaanse Republiek haar deze verandering niet heeft meegedeeld.

44 Volgens de rechtspraak van het Hof levert niet-naleving van de mededelingsplicht schending van een vormvoorschrift bij de vaststelling van de betrokken technische voorschriften op, hetgeen tot niet-

toepasselijkheid van die technische voorschriften leidt, met als gevolg dat deze niet aan particulieren kunnen worden tegengeworpen (zie met name reeds aangehaalde arresten CIA Security International, punt 54, en Lemmens, punt 33). Particulieren kunnen zich op deze niet-toepasselijkheid beroepen voor de nationale rechter, die een nationaal technisch voorschrift dat niet overeenkomstig richtlijn 98/34 is meegedeeld, buiten toepassing dient te laten (zie met name reeds aangehaalde arresten CIA Security International, punt 55, en Sapod Audic, punt 50).

45 Gelet op een en ander moet worden vastgesteld dat richtlijn 98/34 aldus moet worden uitgelegd dat nationale bepalingen zoals die welke in de hoofdzaak aan de orde zijn, waarbij ná de inwerkingtreding van richtlijn 83/189 de verplichting is ingesteld om op cd's met figuratieve kunstwerken het onderscheidende teken „SIAE” aan te brengen als voorwaarde om ze in de betrokken lidstaat te mogen verhandelen, een technisch voorschrift vormen dat indien het niet aan de Commissie is meegedeeld, niet aan een particulier kan worden tegengeworpen.

Kosten

46 Ten aanzien van de partijen in de hoofdzaak is de procedure als een aldaar gerezen incident te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen. De door anderen wegens indiening van hun opmerkingen bij het Hof gemaakte kosten komen niet voor vergoeding in aanmerking.

Het Hof van Justitie (Derde kamer) verklaart voor recht:

Richtlijn 98/34/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 juni 1998 betreffende een informatieprocedure op het gebied van normen en technische voorschriften en regels betreffende de diensten van de informatiemaatschappij, zoals gewijzigd bij richtlijn 98/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van 20 juli 1998, moet aldus worden uitgelegd dat nationale bepalingen zoals die welke in de hoofdzaak aan de orde zijn, waarbij ná de inwerkingtreding van richtlijn 83/189/EEG van de Raad van 28 maart 1983 betreffende een informatieprocedure op het gebied van normen en technische voorschriften, de verplichting is ingesteld om op compact disks met figuratieve kunstwerken het onderscheidende teken „SIAE” aan te brengen als voorwaarde om ze in de betrokken lidstaat te mogen verhandelen, een technisch voorschrift vormen, dat indien het niet aan de Commissie is meegedeeld, niet aan een particulier kan worden tegengeworpen.

Conclusie Advocaat-Generaal Trstenjak

van 28 juni 2007 1(1)

Zaak C-20/05

Strafzaak

tegen

[X] Schwibbert

[Verzoek van het Tribunale di Forlì (Italië) om een prejudiciële beslissing]

„Richtlijn 98/34/EG – Begrip ‚technisch voorschrift’ – Nationale wet houdende verplichting tot aanbrengring van afkorting van nationale organisatie belast met inring van auteursrechten op compact discs – Verplichting tot mededeling”

I – Inleiding

1. In het kader van een strafzaak tegen de heer Schwibbert wegens het houden van compact discs (hierna: „cd's”) waarop niet het onderscheidingssteken van de nationale organisatie belast met de inring van auteursrechten (Società italiana autori ed editori; hierna: „SIAE”) voorkwam, vraagt het Tribunale di Forlì (Italië), op verzoek van de advocaat van Schwibbert, aan het Hof of de nationale bepalingen houdende de verplichting dit onderscheidingssteken aan te brengen, verenigbaar zijn met de artikelen 3 EG en 23 tot en met 27 EG, richtlijn 83/189/EEG van de Raad van 28 maart 1983 betreffende een informatieprocedure op het gebied van normen en technische voorschriften(2) – een richtlijn die in feite is gecodificeerd bij richtlijn 98/34/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 juni 1998 betreffende een informatieprocedure op het gebied van normen en technische voorschriften(3), die zelf is gewijzigd bij richtlijn 98/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van 20 juli 1998(4) – richtlijn 92/100/EEG van de Raad van 19 november 1992 betreffende het verhuurrecht, het uitleenrecht en bepaalde naburige rechten op het gebied van de intellectuele eigendom(5), en richtlijn 2001/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2001 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij.(6)

II – Toepasselijke bepalingen

A – Gemeenschapsrecht

1. EG-Verdrag

2. Volgens artikel 23, lid 1, EG is de Gemeenschap gegrondvest op een douane-unie die zich uitstrekt over het gehele goederenverkeer en die het verbod meebrengt van in- en uitvoerrechten en van alle heffingen van gelijke werking in het verkeer tussen de lidstaten onderling.

2. Richtlijnen

a) Richtlijn 92/100

3. Richtlijn 92/100 heeft tot doel een geharmoniseerde rechtsbescherming te bieden voor het verhuurrecht, het uitleenrecht en bepaalde naburige rechten op het gebied van intellectuele eigendom. Uit de eerste overweging van de considerans van richtlijn 92/100 vloeit voort dat deze harmonisatie de opheffing beoogt van de verschillen tussen de nationale regelingen waardoor „handelsbelemmeringen en mededingingsdistorsies kunnen ontstaan, die aan de totstandbrenging en de goede werking van de interne markt afbreuk doen”.

4. De tweede overweging van de considerans geeft aan dat „deze verschillen in rechtsbescherming nog groter zouden kunnen worden, wanneer de lidstaten nieuwe en uiteenlopende wettelijke bepalingen vaststellen of wanneer de nationale rechtspraak waarin deze

bepalingen worden uitgelegd, zich op uiteenlopende wijze ontwikkelt”.

5. De derde overweging van de considerans benadrukt „dat deze verschillen bijgevolg moeten worden opgeheven in overeenstemming met het in artikel 8 A van het EEG-Verdrag gestelde doel om een ruimte zonder binnengrenzen tot stand te brengen, zodat overeenkomstig artikel 3, sub f, van het EEG-Verdrag een stelsel wordt ingevoerd waardoor wordt gewaarborgd dat de mededinging binnen de gemeenschappelijke markt niet wordt vervalst”.

b) Richtlijn 98/34, waarbij richtlijn 83/189 wordt gecodificeerd

6. Artikel 1 luidt:

„In de zin van deze richtlijn wordt verstaan onder:

1. ‚product’: alle producten die industrieel worden vervaardigd, en alle landbouwproducten, met inbegrip van visproducten;

2. ‚technische specificatie’: een specificatie die voorkomt in een document ter omschrijving van de vereiste kenmerken van een product, zoals kwaliteitsniveau, prestaties, veiligheid of afmetingen, met inbegrip van de voor het product geldende voorschriften inzake verkoopbenaming, terminologie, symbolen, beproeving en beproevingsmethoden, verpakking, het merken of etiketteren en de overeenstemmingsbeoordelingsprocedures [...]

10. ‚ontwerp voor een technisch voorschrift’: de tekst van een technische specificatie of een andere eis, met inbegrip van bestuursrechtelijke bepalingen, die is uitgewerkt met de bedoeling deze als technisch voorschrift vast te stellen of uiteindelijk als zodanig te doen vaststellen, en die zich in een stadium van voorbereiding bevindt waarin het nog mogelijk is daarin ingrijpende wijzigingen aan te brengen [...]

7. Artikel 8 van richtlijn 98/34 bepaalt:

„1. [...] de lidstaten [delen] de Commissie onverwijld ieder ontwerp voor een technisch voorschrift mee [...]; zij geven de Commissie tevens kennis van de redenen waarom de vaststelling van dit technische voorschrift nodig is, tenzij die redenen reeds uit het ontwerp zelf blijken.

In voorkomend geval delen de lidstaten tegelijkertijd de tekst mee, tenzij deze reeds in samenhang met een eerdere mededeling is doorgegeven, van de in hoofdzaak en rechtstreeks betrokken wettelijke en bestuursrechtelijke basisbepalingen, indien kennis van die tekst noodzakelijk is om de reikwijdte van het ontwerp van het technische voorschrift te kunnen beoordelen.

De lidstaten gaan in bovengenoemde omstandigheden tot een nieuwe mededeling over, indien zij in het ontwerp voor een technisch voorschrift significante wijzigingen aanbrengen die een verandering van het toepassingsgebied, een verkorting van het oorspronkelijk geplande tijdschema voor de toepassing, een toevoeging van specificaties of eisen of het stringenter maken ervan tot gevolg hebben.”

8. Artikel 9, lid 1, van richtlijn 98/34 bepaalt:

„De lidstaten stellen de goedkeuring uit van een ontwerp voor een technisch voorschrift voor de duur van

drie maanden, te rekenen vanaf de datum waarop de Commissie de in artikel 8, lid 1, bedoelde mededeling ontvangt.”

c) Richtlijn 98/48, die bepaalde punten van richtlijn 98/34 wijzigt

9. Punt 9 van artikel 1 van richtlijn 98/34 wordt het volgende punt 11:

„11. ‚technisch voorschrift’: een technische specificatie of andere eis of een regel betreffende diensten, met inbegrip van de erop toepasselijke bestuursrechtelijke bepalingen die de jure of de facto moeten worden nageleefd voor de verhandeling, de dienstverrichting, de vestiging van een verrichter van diensten of het gebruik in een lidstaat of in een groot deel van een lidstaat, alsmede de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen, behoudens die bedoeld in artikel 10, van de lidstaten waarbij de vervaardiging, de invoer, de verhandeling of het gebruik van een product dan wel de verrichting of het gebruik van een dienst of de vestiging als dienstverlener wordt verboden.

De facto technische voorschriften zijn met name:

– wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen van een lidstaat die hetzij verwijzen naar technische specificaties, andere eisen of regels betreffende diensten, hetzij naar beroepscode of codes voor goede praktijken die zelf verwijzen naar technische specificaties, andere eisen of regels betreffende diensten waarvan de naleving een vermoeden geeft met de voorschriften welke bij deze wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen zijn vastgesteld, in overeenstemming te zijn;

– vrijwillige overeenkomsten waarbij de overheid partij is en die in het algemeen belang gericht zijn op de naleving van technische specificaties, andere eisen of regels betreffende diensten, met uitsluiting van bestekken voor overheidsopdrachten;

– technische specificaties of andere eisen of regels betreffende diensten die verbonden zijn met fiscale of financiële maatregelen die het verbruik van producten of het gebruik van diensten beïnvloeden, doordat zij de naleving van die technische specificaties, andere eisen of regels betreffende diensten aanmoedigen; hieronder vallen niet de technische specificaties, andere eisen of regels betreffende diensten die samenhangen met de nationale stelsels van sociale zekerheid.”

d) Richtlijn 2001/29

10. Richtlijn 2001/29 neemt de met name door richtlijn 92/100 vastgestelde beginselen en regels over en brengt daarin wijzigingen aan.

B – Nationaal recht

11. De Italiaanse regelgeving inzake auteursrecht heeft wet nr. 633 uit 1941 als grondslag.(7) Deze wet heeft een publiekrechtelijk orgaan ad hoc, de SIAE, in het leven geroepen, dat tot taak heeft te beschermen, te bemiddelen en te certificeren; deze wet voorziet in strafrechtelijke sancties voor bepaalde niet toegestane gedragingen (verhandelen, kopiëren en dergelijke) en heeft eveneens de verplichting tot het aanbrengen van het onderscheidingsteken SIAE ingesteld.

12. Wet nr. 121/87 van 27 maart 1987(8) heeft de verplichting om het onderscheidingsteken SIAE aan te

brenge en de mogelijkheid van strafrechtelijke sancties tot andere dragers uitgebreid.

13. Bij decreto legislativo nr. 685/94 van 16 november 1994(9) is de wet van 27 maart 1987 ingetrokken. Artikel 171 ter, sub c, hiervan luidt:

„Wordt bestraft met hechtenis van minimaal drie maanden en maximaal drie jaar en met een geldboete van minimaal 500 000 LIT en maximaal 6 miljoen LIT: [...] de verkoop of verhuur van videocassettes, muziekcassettes of andere dragers met geluid- of beeldregistraties van cinematografische of audiovisuele werken of van fragmenten van bewegende beelden, waarop niet het teken van de Italiaanse organisatie van auteurs en uitgevers (SIAE) is aangebracht volgens de onderhavige wet en de uitvoeringsregeling [...]”

III – Het hoofdgeding en de prejudiciële vraag

14. Op 9 en 10 februari 2000 zijn in de lokalen van de vennootschap K.J.W.S. Srl, waarvan de in Italië woonachtige Schwibbert de wettelijk vertegenwoordiger is, cd's in beslag genomen, omdat hierop het onderscheidingsteken van de SIAE ontbrak. Deze cd's bevatten reproducties van werken van de schilder Giorgio De Chirico en de schilder Mario Schifano. De advocaat van Schwibbert heeft ter zitting voor het Hof gepreciseerd dat op bepaalde cd's een muzikale begeleiding stond. Bovendien vermeldt een als bijlage bij de schriftelijke opmerkingen van Schwibbert gevoegd document, dat de cd's met afbeeldingen van werken van eerstgenoemde schilder ook een film bevatten. Uit de door de verwijzende rechter verstrekte inlichtingen en de door de advocaat van Schwibbert ter terechtzitting voor het Hof verstrekte informatie blijkt bovendien dat de cd's in Duitsland waren gekopieerd en bestemd waren om aan twee Italiaanse vennootschappen te worden verkocht voor opname in hun catalogus.

15. Op 23 mei 2001 heeft de Procura della Repubblica presso il Tribunale di Forlì een gerechtelijk vooronderzoek tegen Schwibbert gelast en hem voor het Tribunale di Forlì gedagvaard.

16. Op 14 december 2004 heeft het Tribunale di Forlì in het proces-verbaal van zijn terechtzitting erop gewezen dat Schwibbert niet wordt verweten dat hij de kunstwerken onrechtmatig heeft gekopieerd, aangezien hij in het bezit was van de vereiste toestemmingen, maar enkel dat de cd's niet van het onderscheidingsteken SIAE waren voorzien.

17. Het Tribunale di Forlì heeft eveneens gevolg gegeven aan het door de advocaat van Schwibbert ingediende verzoek om een prejudiciële vraag aan het Hof te stellen. De verwijzingsbeschikking heeft echter enkel in bijlage de argumenten van de advocaat van Schwibbert opgenomen en geen precieze vragen geformuleerd. Deze beschikking is op 21 januari 2005 ingeschreven ter griffie van het Hof.

18. Op 17 juli 2006 heeft het Hof overeenkomstig artikel 104, lid 5, van het Reglement voor de procesvoering de verwijzende rechter om verduidelijking gevraagd zowel van het feitelijke en juridische kader van het hoofdgeding als van de uit te leggen gemeenschapsrechtelijke bepalingen, en van de redenen waarom de rechter het nodig acht om uitlegging daar-

van te verzoeken. Het Hof heeft de antwoorden van de rechter op 8 november 2006 ontvangen.

19. Uit de antwoorden van het Tribunale di Forlì vloeit voort dat de vragen die deze rechter aan het Hof stelt als volgt kunnen worden geformuleerd:

„Zijn de nationale voorschriften op het gebied van het onderscheidende teken ‚SIAE‘ verenigbaar met de artikelen 3 EG, 23 EG tot en met 27 EG, de artikelen 1, 8, 10 en 11 van richtlijn 98/34/EG en de richtlijnen 92/100 en 2001/29?”

20. Het Hof heeft besloten de Italiaanse regering en de Commissie vragen te stellen en hen te verzoeken hierop vóór de mondelinge behandeling schriftelijk te antwoorden. Het heeft hen met name verzocht, hun opmerkingen in het licht van de door de verwijzende rechter verschaft verduidelijkingen te preciseren. De Italiaanse regering en de Commissie hebben schriftelijk op deze verzoeken geantwoord.

IV – Bij het Hof ingediende opmerkingen

21. De verplichting om de afkorting SIAE aan te brengen is volgens Schwibbert een technisch voorschrift dat de Italiaanse Republiek overeenkomstig artikel 8, lid 1, van richtlijn 83/189 aan de Commissie had moeten meedelen.

22. De verplichting tot het aanbrengen van dit onderscheidingsteken zou bovendien het karakter van een maatregel van gelijke werking vertonen, omdat het een belemmering is voor marktdeelnemers uit andere landen om hun activiteiten op de Italiaanse markt te gaan ontplooiën.

23. Bovendien zou het aanbrengen van deze afkorting de auteur en de andere houders van rechten van intellectuele eigendom geen enkele bescherming bieden. De Italiaanse wetgeving voorziet immers in strafsancities bij het niet-aanbrengen, los van het feit of de reproductie onrechtmatig was.

24. Overigens zou de verplichting om de afkorting SIAE aan te brengen, in strijd zijn met de artikelen 23 EG en 25 EG, te weten het in het Verdrag voorziene verbod van douanerechten of heffingen van gelijke werking, omdat deze afkorting kosten met zich brengt en moet worden aangebracht op alle werken zodra deze uit een andere lidstaat op Italiaans grondgebied aankomen.

25. Die verplichting zou ten slotte in strijd zijn met richtlijn 92/100, waarvan de eerste drie overwegingen van de considerans de verschillen tussen de onderscheiden nationale rechtsorden vaststellen en wijzen op het daaruit voortvloeiende gevaar dat de mededinging tussen de lidstaten wordt vervalst.

26. De SIAE, die geen schriftelijke opmerkingen heeft ingediend, heeft tijdens de mondelinge behandeling uiteengezet dat de verplichting om de afkorting aan te brengen, niet aan de Commissie had moeten worden meegedeeld, omdat die verplichting reeds was voorzien in een wet uit 1941, die destijds betrekking had op werken op een papieren drager. Vanaf 1971 zouden er tussen alle producenten van grammofoonplaten overeenkomsten zijn gesloten om de afkorting SIAE op deze dragers aan te brengen.

27. De SIAE heeft ook uiteengezet dat de Italiaanse wet ten tijde van de feiten niet voorzag in de verplichting om dit onderscheidingsteken op werken van beeldende kunst aan te brengen; deze verplichting zou pas bestaan sinds de inwerkingtreding van wet nr. 248/2000. In het onderhavige geval hadden de cd's die muziek bevatten, van de afkorting van de SIAE moeten zijn voorzien.

28. Wat de artikelen 3 EG, 22 EG en 27 EG betreft, brengt de SIAE het argument naar voren, dat het in deze artikelen vervatte verbod van heffingen bij invoer enkel geldt voor het ingevoerde product met uitsluiting van het product uit eigen land. De Italiaanse wettelijke regeling die de verplichting tot het aanbrengen van het onderscheidingsteken oplegt, is echter van toepassing op alle producten, zowel de ingevoerde als die uit eigen land. Die artikelen betreffen dus niet deze verplichting, waarvan het doel overigens is – zoals ook de Italiaanse regering uiteenzet – dat zowel de politie als de consumenten originele werken onmiddellijk kunnen onderscheiden van nagemaakte.

29. De SIAE voegt hieraan toe dat richtlijn 92/100 in Italië is omgezet bij decreto legislativo nr. 685/94. Als uitvoeringsmaatregel van de richtlijn zou dit decreet, dat, aldus de SIAE, „intrinsiek de regels inzake het onderscheidingsteken bevatte”, aan de Commissie zijn meegedeeld.

30. De SIAE stelt ten slotte dat, indien het Hof de prejudiciële vraag wil herformuleren wat de artikelen 28 EG en 30 EG betreft, de verplichting om het onderscheidingsteken aan te brengen moet worden geacht evenredig te zijn met de doelstellingen, met name de bestrijding van het namaak en de voorlichting aan de consumenten, die zich bij de aankoop van illegale kopieën blootstellen aan strafvervolging.

31. De Italiaanse regering acht de prejudiciële vraag niet-ontvankelijk, omdat de verwijzende rechter slechts gevolg heeft gegeven aan het verzoek zoals dat door de advocaat van verdachte is ingediend. De verwijzende rechter had echter een minimum aan uitleg moeten geven over de redenen waarom de gemeenschapsrechtelijke bepalingen waarover hij een vraag stelt, door het Hof dienen te worden uitgelegd.

32. De Italiaanse regering zet uiteen dat de SIAE een overheidsonderneming is die een wettelijk monopolie geniet en die met name tot taak heeft om, zoals de wet bepaalt, de inkomsten te innen die door het aanbrengen van de afkorting SIAE worden gegenereerd. De SIAE verleent door middel van deze afkorting haar leden een dienst, namelijk de garantie dat de reproducties legaal zijn. Deze dienst maakt deel uit van de bestrijding van namaak en heeft geen enkele invloed op het vrije verkeer van goederen. De Italiaanse regering is, evenals de SIAE, van mening dat artikel 30 EG hoe dan ook niet in de weg staat aan de geldigheid van de verplichting om de afkorting SIAE aan te brengen. Deze maatregel, die geen enkele discriminerende werking heeft, zou ook richtlijn 92/100 in acht nemen.

33. De Italiaanse regering stelt, evenals de SIAE, dat de bij wet nr. 121/87 voorziene verplichting om de afkorting aan te brengen, niet aan de Commissie

behoefde te worden meegedeeld, omdat deze verplichting sinds 1941 bestaat en de invoering van een strafsanctie slechts een aanpassing is die nodig is geworden sinds nieuwe technologische dragers op de markt zijn verschenen.

34. Ten slotte wijst de Italiaanse regering erop dat producten van de menselijke geest niet kunnen worden gelijkgesteld met ongeacht welke binnen de Gemeenschap verhandelbare zaak, omdat zij geen koopwaar zijn. Het onderscheidingsteken SIAE zou niet gelijkgesteld kunnen worden met een merkteken volgens de technische voorschriften in de zin van richtlijn 83/189, omdat dat onderscheidingsteken of vignet enkel wijst op de kenmerken van het gekopieerde geestesproduct, dus het corpus mysticum, en niet op die van het corpus mechanicum, ofwel de drager. Het zou dus niet mogelijk zijn te verwijzen naar het arrest *Bic Benelux*(10), zoals de Commissie doet. In dit arrest ging het over een teken dat tot doel had het publiek te informeren over de gevolgen van het product Bic voor het milieu; het teken beschreef dus de kenmerken van dit product. Het teken SIAE zou echter geen enkele beschrijving van de kenmerken van het product bevatten. Het zou enkel gaan om een aanwijzing ten behoeve van de politie en de consumenten, dat dit teken overeenkomstig de wet was aangebracht. Bijgevolg zou de maatregel geheel en al bijkomstig zijn in verhouding tot het nagestreefde doel, dat erin zou bestaan, duidelijk te maken dat de regels zijn nageleefd.

35. De Commissie is, gezien zowel de antwoorden op de door het Hof gestelde schriftelijke vragen als de opmerkingen die de verschillende partijen tijdens de mondelinge behandeling hebben gemaakt, van mening dat de prejudiciële vraag ontvankelijk is.

36. De Commissie legt de nadruk op het feit dat enkel artikel 2 van wet nr. 121/87 de verplichting om de afkorting SIAE aan te brengen tot muziekcassettes en cd's heeft uitgebreid. Deze regel zou een technisch voorschrift zijn dat aan de Commissie had moeten worden meegedeeld. De Commissie citeert artikel 1, punt 5, van richtlijn 83/189(11) die in 1987 van kracht was, volgens hetwelk onder technisch voorschrift moet worden verstaan „technische specificaties, met inbegrip van de hierop toepasselijke bestuursrechtelijke bepalingen die de jure en de facto moeten worden nageleefd voor het verhandelen of het gebruik [...]”. Deze afkorting moest worden aangebracht om videocassettes en cd's in 1987 in Italië te verhandelen. Het zou dus om een technisch voorschrift gaan waarvan de inachtneming voor de verhandeling in Italië verplicht was.

37. De Commissie voegt hieraan toe dat decreto legislativo nr. 685/94, waarbij wet nr. 121/87 werd ingetrokken, op het tijdstip van de feiten de enige toepasselijke tekst was. Artikel 171 ter, sub c, ervan, dat eveneens in een verplichting voorzag om, op straffe van strafrechtelijke sancties, de afkorting teken SIAE aan te brengen, had ook aan de Commissie moeten worden meegedeeld. Deze afkorting die ofwel rechtstreeks op de cd ofwel op de buitenverpakking mag worden aangebracht, kan met het aanbrengen van een merkteken worden gelijkgesteld. De onderhavige zaak

zou dus vergelijkbaar zijn met de reeds aangehaalde zaak *Bic Benelux*, waar het om fiscale aspecten ging. In dit verband verwijst de Commissie ook naar het arrest *CIA Security International*(12), waarin het Hof de niet-naleving van de mededelingsverplichting die met name in artikel 8 van richtlijn 89/189 is voorzien, in dier voege heeft uitgelegd dat de betrokken technische normen niet toepasselijk zijn en niet aan particulieren kunnen worden tegengeworpen.

38. De SIAE heeft tijdens de mondelinge behandeling betoogd dat de Commissie kennis had van de verplichting om de afkorting aan te brengen, doordat decreto legislativo nr. 685/94 haar als maatregel tot omzetting van richtlijn 92/100 in de nationale wetgeving was meegedeeld. De Commissie werpt tegen dat deze verplichting geen maatregel tot omzetting van richtlijn 92/100 is, omdat zij niet nodig is voor de omzetting van de richtlijn. Bijgevolg zou de mededeling, als handeling om richtlijn 92/100 om te zetten, niet kunnen worden opgevat als een van de in artikel 10 van richtlijn 83/189 bedoelde gevallen waarin de lidstaten de handelingen tot omzetting van gemeenschapsrichtlijnen niet hoeven mee te delen.

39. De Commissie voegt aan de bovenstaande opmerkingen, die zij voldoende acht, evenwel toe dat de verplichting de afkorting SIAE aan te brengen niet in strijd is met de artikelen 23 EG en 25 EG, omdat zij geen verband houdt met een grensoverschrijding, maar een verplichting is die aan de verhandeling voorafgaat, en evenmin met richtlijn 92/100, die zich ertoe beperkt het toepassingsgebied van bepaalde rechten te omschrijven, maar de lidstaten vrij laat in de keuze van de mechanismen om de inachtneming van deze rechten te verzekeren; de verplichting om de afkorting aan te brengen kan als een mechanisme worden beschouwd.

V – Beoordeling

A – De ontvankelijkheid van de prejudiciële vraag

40. Ik acht, de argumentatie van de Italiaanse regering ten spijt, de prejudiciële vraag ontvankelijk. Zeker, het is niet wenselijk dat de verwijzende rechter ermee volstaat het verzoek om een prejudiciële vraag, zoals door de advocaat van een der partijen geformuleerd, als een bijlage op te nemen en het Hof dus dwingt overeenkomstig artikel 104, lid 5, van het Reglement voor de procesvoering de verwijzende rechter om nadere verduidelijking te vragen zowel van het feitelijke en juridische kader van het hoofdeding als van de uit te leggen gemeenschapsrechtelijke bepalingen, en ook van de redenen waarom de rechter het nodig acht om uitlegging daarvan te verzoeken. Uit geen enkele tekst, en met name niet uit de *Wenken* voor de indiening van prejudiciële verzoeken door de nationale rechters(13), vloeit echter voort dat de nationale rechter, op straffe van niet-ontvankelijkheid, formeel zelf de vraag of de vragen moet redigeren en alle nuttige informatie over de betrokken zaak moet verschaffen.(14) De verwijzende rechter beschouwt trouwens, volgens zijn eigen woorden, het door de advocaat van Schwibbert verstrekte document als „overgenomen in zijn vonnis”.

B – De eigenaardigheid van de Italiaanse wet

41. In de overgrote meerderheid van de lidstaten is het aanbrengen op dragers van de afkorting van de organisatie die met het beheer van de auteursrechten is belast, niet wettelijk verplicht.(15) Indien echter deze organisaties, als voorwaarde om een reproductie te mogen maken, vereisen of aanbevelen dat bepaalde aanduidingen op de dragers worden vermeld(16), dienen deze aanduidingen enkel op de reproducties te worden aangebracht; het is echter geenszins vereist dat de reproducties worden voorzien van stickers die door de betrokken organisaties worden verkocht. Overigens berust het eventuele vereiste, dat de organisaties hun afkorting op de reproducties geplaatst wensen te zien, niet op een wettelijke verplichting, maar eenvoudigweg op de overeenkomst tussen die organisaties en degene die toestemming voor de reproductie kan geven. Aldus kan het niet-aanbrengen van de afkorting slechts sancties van contractuele aard, zoals de betaling van extra bijdragen meebrengen.

42. Het Italiaanse rechtssysteem, dat voorziet in strafvervolgning indien geen afkorting van de organisatie die de auteursrechten int, is aangebracht, lijkt dus nogal origineel in vergelijking met de systemen van de andere lidstaten van de EU.

C – De verplichting om de afkorting SIAE aan te brengen: een technisch voorschrift waarvoor de mededelingsverplichting geldt

43. Artikel 8 van richtlijn 98/34 verplicht de lidstaten de Commissie onverwijld ieder ontwerp voor een technisch voorschrift mee te delen. De SIAE en de Italiaanse regering stellen dat de Italiaanse Republiek de verplichting om de afkorting SIAE aan te brengen niet behoefde mee te delen, omdat het niet om een technisch voorschrift gaat. Het begrip technisch voorschrift dient dus te worden onderzocht(17) en beoordeeld om te bepalen of de verplichting om een dergelijke afkorting aan te brengen, onder dit begrip kan vallen.

44. Zo zijn bijvoorbeeld nationale voorschriften die enkel voorwaarden voor de vestiging van ondernemingen bepalen, zoals voorschriften die de uitoefening van een beroepsactiviteit aan een voorafgaande goedkeuring onderwerpen, volgens het Hof geen technisch voorschrift.(18) Een nationale regeling inzake winkelsluitingstijden waarin niet de vereiste kenmerken van een product worden geregeld, is evenmin een technisch voorschrift.(19)

45. Gedetailleerde regels ter omschrijving van de voorwaarden voor de tests betreffende de kwaliteit en de werking, waaraan moet zijn voldaan voordat het product kan worden goedgekeurd en in de handel gebracht, zijn daarentegen wel technische voorschriften.(20) Eveneens zijn technische voorschriften bepalingen die ondernemingen verplichten vooraf een goedkeuring voor hun apparatuur aan te vragen.(21) Het Hof heeft eveneens vastgesteld dat het begrip technische specificatie ook de productiemethoden en -procedures voor geneesmiddelen omvat.(22) Het Hof heeft verder nog gepreciseerd dat de voorschriften die beogen de toediening van stoffen met sympathicomimetische werking aan bepaalde mestrunderen te voorkomen, technische specificaties zijn, wanneer deze

voorschriften zijn vastgesteld door een nationaal bestuursorgaan, gelden voor het gehele nationale grondgebied en verbindend zijn voor degenen tot wie zij zijn gericht.(23) In het arrest *Bic Benelux* heeft het Hof er ook op gewezen, dat het merken van producten dat ertoe strekt het publiek te informeren over de gevolgen van de producten voor het milieu zich, ondanks het feit dat dit merken gepaard gaat met een milieuhelling, niet onderscheidt van andere tekens waardoor de consument attent wordt gemaakt op de schadelijke gevolgen van de betrokken producten voor het milieu. Bijgevolg kan de verplichting om de producten te merken niet worden beschouwd als uitsluitend een fiscale begeleidende maatregel en dient zij dus te worden meegedeeld.(24) Ook van de verplichting om de oorsprong van een product op het etiket te vermelden, moet kennis worden gegeven.(25) Zelfs nationale bepalingen die het organiseren van kansspelen door middel van de exploitatie van automatische speelautomaten verbieden(26), eisen met betrekking tot de maximumlengte en -hoogte alsmede de beperking van het motorvermogen van motorpleziervaartuigen(27) of nationale bepalingen die het gebruik verbieden van alle elektrische, elektromechanische en elektronische spelen in alle openbare of privégelegenheden, alsmede het gebruik van spelen op computers in ondernemingen waar internetdiensten worden verleend, en de exploitatie van deze ondernemingen afhankelijk stellen van de afgifte van een speciale vergunning, dienen als technische voorschriften te worden aangemerkt.(28)

46. In casu is, zoals de Commissie stelt, de verplichting om de afkorting SIAE aan te brengen vergelijkbaar met de verplichting om een product te merken in de reeds aangehaalde zaak *Bic Benelux*, welke verplichting tot doel had het publiek te informeren over de gevolgen van de producten voor het milieu. In de onderhavige zaak immers beoogt de afkorting, zoals de SIAE en de Italiaanse regering in hun opmerkingen hebben aangegeven, de consumenten en de politie te informeren dat de reproducties legaal zijn. Zo zou de verplichting om de afkorting SIAE aan te brengen, in de terminologie van het Hof in punt 23 van het arrest *Bic Benelux*, moeten worden beschouwd „volgens de definitie van dit begrip in [punt 11, van richtlijn 98/48, als] een technisch voorschrift de jure [...], aangezien zij ‚moet worden nageleefd voor het verhandelen‘ van het betrokken product, en dat het volgens de definitie van dit begrip in [punt 2 van artikel 5 van richtlijn 98/34] om een technische specificatie gaat, nu bedoeld voorschrift een ‚omschrijving [is] van de vereiste kenmerken van een product, zoals [...] de voorschriften inzake [...] het merken of etiketteren, zoals die op het product van toepassing zijn‘”.

47. Het argument van de Italiaanse regering dat producten van de menselijke geest niet kunnen worden gelijkgesteld met ongeacht welke verhandelbare zaak, omdat zij geen koopwaar zijn, moet dus worden verworpen. Richtlijn 98/34 heeft eerder betrekking op het begrip „product”, dan op het begrip „koopwaar”.(29) Volgens artikel 1, punt 1, van richtlijn 98/34 vallen onder de richtlijn „alle producten die industrieel worden

vervaardigd”. Ontegenzeggelijk zijn cd’s producten die industrieel worden vervaardigd. Bovendien sluit deze richtlijn geen enkel gebied van haar toepassingsgebied uit, en met name niet de producten van de menselijke geest.(30) Richtlijn 98/48 (31), vastgesteld een maand na richtlijn 98/34, strekt dit toepassingsgebied trouwens uit tot elke „dienst van de informatiemaatschappij”, dat wil zeggen „elke dienst die gewoonlijk tegen vergoeding, langs elektronische weg, op afstand [...] verricht wordt”. Aangezien dergelijke diensten wel degelijk „producten van de menselijke geest” zijn, kan niet worden gesteld dat producten van de menselijke geest niet tot gebieden behoren waar voorschriften als technische voorschriften kunnen worden aangemerkt.

48. Eveneens dient het argument van de Italiaanse regering te worden verworpen dat het onderscheidingssteken SIAE niet kan worden gelijkgesteld met een merkteken volgens de technische voorschriften, omdat dit onderscheidingssteken in wezen zou wijzen op de kenmerken van het gekopieerde geestesproduct, dus het „corpus mysticum”, en niet op die van het „corpus mechanicum”, ofwel de drager. Dit onderscheid is inderdaad denkbeeldig. Het onderscheidingssteken is – zoals gezegd – bedoeld om de politie en de consumenten te informeren dat de cd’s met inachtneming van de auteursrechten zijn gekopieerd. Dit teken heeft dus wel degelijk betrekking op de drager.

49. Derhalve had de Italiaanse Republiek ingevolge artikel 8 van richtlijn 98/34, bepalende dat „de lidstaten de Commissie onverwijld ieder ontwerp voor een technisch voorschrift mee[delen]”, de verplichting om de afkorting SIAE aan te brengen, zoals die voortvloeit uit de nationale bepalingen die op het tijdstip van de feiten golden, namelijk decreto legislativo nr. 685/94 van 16 november 1994, moeten meedelen.

50. De SIAE betoogt dat, indien de verplichting om de afkorting SIAE aan te brengen als een technisch voorschrift moet worden beschouwd, de mededeling ervan indirect is geschied omdat dit decreto legislativo aan de Commissie is meegedeeld als uitvoeringsmaatregel van richtlijn 92/100. Mijn reactie hierop is, dat ingevolge artikel 8 van richtlijn 98/34 de lidstaten „de Commissie tevens kennis[geven] van de redenen waarom de vaststelling van dit voorschrift nodig is”. Bovendien heeft het Hof reeds de gelegenheid gehad het doel van deze bepaling te preciseren, namelijk „de Commissie zo volledig mogelijk te informeren over de inhoud, de draagwijdte en de algemene context van elk ontwerp van technisch voorschrift, zodat zij zo doeltreffend mogelijk de haar door [...] richtlijn [83/189] verleende bevoegdheden kan uitoefenen”.(32) Vastgesteld moet worden dat geen enkele informatie in deze zin is verstrekt. Die bepaling verlangt ook dat „de lidstaten tegelijkertijd de tekst mee[delen] [...] van de in hoofdzaak en rechtstreeks betrokken wettelijke en bestuursrechtelijke basisbepalingen, indien kennis van die tekst noodzakelijk is om de reikwijdte van het ontwerp van het technische voorschrift te kunnen beoordelen”. Gelet op de eigenaardigheid van de desbetreffende Italiaanse wet in vergelijking met de regelingen van de andere lidstaten en gezien het algemene doel van de

richtlijn(33), zou een dergelijke mededeling niet overbodig zijn geweest.

D – De verplichting om de uitbreiding van het toepassingsgebied van een technisch voorschrift mee te delen

51. De SIAE stelt, evenals de Italiaanse regering, dat de verplichting om de door wet nr. 121/87 bedoelde afkorting SIAE aan te brengen niet aan de Commissie behoefde te worden meegedeeld, omdat deze verplichting reeds was voorzien in de wet van 1941 voor werken op een papieren drager. Wet nr. 121/87, die deze verplichting tot andere sectoren heeft uitgebreid en in strafsancities voorzagt, en decreto legislativo nr. 685/94, waarbij wet nr. 121/87 is ingetrokken, zouden slechts aanpassingen aan de technische vooruitgang zijn. Bijgevolg zou de uitbreiding van de sectoren waarvoor de verplichting om de afkorting SIAE aan te brengen geldt, niet behoeven te worden meegedeeld.

52. Artikel 8 van richtlijn 98/34 bepaalt echter ook dat „de lidstaten [...] tot een nieuwe mededeling over[gaan], indien zij in het ontwerp voor een technisch voorschrift significante wijzigingen aanbrengen die een verandering van het toepassingsgebied [...] tot gevolg hebben”. Het Hof heeft ook reeds geoordeeld dat de uitbreiding van het toepassingsgebied van een technisch voorschrift tot andere producten een nieuw technisch voorschrift vormt.(34)

E – De verplichting voor de nationale rechter om een niet meegedeeld technisch voorschrift buiten toepassing te laten

53. Uit de rechtspraak van het Hof vloeit voort dat, nu de Italiaanse Republiek de verplichting om de afkorting SIAE aan te brengen niet aan de Commissie heeft meegedeeld, de Italiaanse autoriteiten Schwibbert niet kunnen verwijten dat hij dat teken niet heeft aangebracht.

54. In het reeds aangehaalde arrest CIA Security International(35) heeft het Hof namelijk geoordeeld dat de artikelen 8 en 9 van richtlijn 83/189 aldus moesten worden uitgelegd dat zij door particulieren voor de nationale rechter kunnen worden ingeroepen. Deze dient dan een nationaal technisch voorschrift dat niet overeenkomstig de richtlijn is meegedeeld, buiten toepassing te laten. Het Hof legt uit dat enerzijds deze bepalingen, die een nauwkeurige verplichting voor de lidstaten met zich brengen om de ontwerpen vóór de vaststelling ervan mee te delen, onvoorwaardelijk en voldoende nauwkeurig zijn. Anderzijds is een uitlegging van de richtlijn in die zin dat het verzuim van de kennisgevingsplicht een schending van een wezenlijk vormvoorschrift is, die de niet-toepasselijkheid van de betrokken technische voorschriften op particulieren tot gevolg heeft, een waarborg voor de doeltreffendheid van de preventieve communautaire controle die in de richtlijn is voorzien om verzekerd te zijn van het vrije verkeer van goederen dat deze richtlijn zich als doel stelt.(36) Evenzo heeft het Hof in het arrest Sapod Audic geoordeeld dat een particulier zich kan beroepen op het ontbreken van aanmelding van een nationale bepaling die aldus moet worden uitgelegd dat zij een verplichting tot merken of etiketteren inhoudt. De nati-

onale rechter dient dan te weigeren deze bepaling toe te passen.(37)

55. Uit bovenstaande overwegingen vloeit voort dat de in decreto legislativo nr. 685/94(38) bedoelde verplichting om de afkorting SIAE aan te brengen, als een technisch voorschrift moet worden beschouwd. Dit technisch voorschrift is niet aan de Commissie meegedeeld, zulks in strijd met het bepaalde in artikel 8 van richtlijn 98/34. Bijgevolg kunnen de Italiaanse autoriteiten Schwibbert niet verwijten dat hij niet tot aanbrenging is overgegaan. Het is derhalve niet nodig op de andere in de prejudiciële vraag opgeworpen punten in te gaan, omdat de antwoorden hierop van geen nut zijn voor de oplossing van het hoofdgeding.(39)

VI – Conclusie

56. Op grond van het bovenstaande geef ik het Hof in overweging als volgt te antwoorden op de door het Tribunale di Forlì gestelde vragen:

„Nationale bepalingen die het aanbrengen van het onderscheidingssteken van de nationale organisatie belast met de inning van auteursrechten opleggen, vormen een technisch voorschrift dat ingevolge artikel 8 van richtlijn 98/34 van het Europees Parlement en de Raad van 22 juni 1998 betreffende een informatieprocedure op het gebied van normen en technische voorschriften, aan de Commissie van de Europese Gemeenschappen moet worden meegedeeld. Van iedere uitbreiding van het toepassingsgebied van deze verplichting dient kennis te worden gegeven. Het staat aan de nationale rechter een bepaling die niet aan deze verplichting voldoet, buiten toepassing te laten.”

Noten

1 – Oorspronkelijke taal: Frans.

2 – PB L 109, blz. 8.

3 – PB L 204, blz. 37.

4 – PB L 217, blz. 18.

5 – PB L 346, blz. 61.

6 – PB L 167, blz. 10.

7 – GURI (Italiaans staatsblad) nr. 166 van 16 juli

8 – GURI nr. 73 van 28 maart 1987.

9 – GURI nr. 293 van 16 december 1994.

10 – Arrest van 20 maart 1997 (C-13/96, Jurispr. blz. I-1753).

11 – De formulering op het tijdstip van de feiten, die nog steeds van kracht is, is die van punt 11 van richtlijn 98/48 (zie boven: „Toepasselijke bepalingen”).

12 – Arrest van 30 april 1996 (C-194/94, Jurispr. blz. I-2201).

13 – PB 2005, C 143, blz. 1.

14 – Zo heeft het Hof in het arrest van 3 mei 2005, Berlusconi e.a. (C-387/02, C-391/02 en C-403/02, Jurispr. blz. I-03565, punt 37), gelet op de motivering van de verwijzingsbeschikking, zelf de vragen geformuleerd.

15 – Het Portugese en het Roemeense recht voorzien in de verplichting een vignet op reproducties aan te brengen, ongeacht of deze zijn ingevoerd of op het nationale grondgebied vervaardigd. Het aanbrengen

van dit vignet wordt beschouwd als een maatregel die vermogensrechten tegen namaak beschermt.

In Portugees recht (wetsdecreet nr. 39/88 van 6 februari 1988, *Diário da República I*, serie A, nr. 31, van 6 februari 1988, blz. 418, gewijzigd bij wetsdecreet nr. 121/2004 van 21 mei 2004, *Diário da República I*, serie A, nr. 119 van 21 mei 2004, blz. 3326) moet de rechtshabende op de gebruiksrechten bij de Algemene inspectie voor culturele activiteiten (IGAC) voor elke kopie een vignet aanvragen. Op het vignet, waarvan het model bij beschikking is goedgekeurd, staan met name de afkorting IGAC, de titel, de classificatie en het registratienummer. Deze organisatie heft 0,18 EUR per vignet (vermeerdert met een jaarlijkse belasting van 37,41 EUR die aan de Commissie voor de classificatie van voorstellingen moet worden afgedragen). Het verhandelen of vertonen van reproducties zonder het verplichte IGAC-vignet wordt gestraft met een geldboete van 500 tot 3470 EUR, indien dit feit door een natuurlijke persoon, en met 1000 tot 3000 EUR indien het door een rechtspersoon is begaan.

Het Roemeense recht [wet nr. 8 van 14 maart 1996 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten, *Monitorul Oficial*, eerste deel, nr. 60 van 26 maart 1996; wet nr. 843 van 19 september 2005, en regeringsverordening nr. 25 van 26 januari 2006 betreffende de versterking van de bestuurlijke mogelijkheden van het Roemeense bureau voor de auteursrechten (ORDA), *Monitorul Oficial* eerste deel, nr. 84 van 30 januari 2006] voorziet in de verplichting een holografisch merk op de reproducties aan te brengen. Dit merk, waarvan het model door het ORDA is goedgekeurd, bestaat uit een zilverkleurige plakzegel met een driedimensionale afbeelding, een alfanumerieke code en de vermelding „MOSTRA ORDA”. Genoemd bureau verstrekt de holografische merken op verzoek en na overlegging van een verklaring van inschrijving van de reproductie in het Nationaal register van de audiovisuele dragers. De belanghebbende dient een bijdrage te betalen die evenredig is aan de verkoopprijs alsmede een bijdrage om de administratiekosten te dekken. Het in de handel brengen van reproducties of het houden ervan met het oogmerk deze in de handel te brengen, zonder dat daarop een merk is aangebracht, vormt een overtreding die met een geldboete wordt bestraft.

In Grieks en Cypriotisch recht zijn gelijkaardige maatregelen overwogen, maar nooit vastgesteld.

16 – De aanduidingen die moeten worden vermeld zijn de volgende: Oostenrijk: © VBK (Verwertungsgesellschaft bildender Künstler)/naam van de auteur/titel van het werk; Duitsland: © VG (Verwertungsgesellschaft BILD-KUNST) Bild-Kunst, Bonn, jaar van de toestemming; Finland: naam van de auteur/© Kuvasto/jaar van de toestemming; Zweden: © naam van de auteur/BUS (Bildkonst Upphovsrätt i Sverige)/jaar van de toestemming; Denemarken: © naam van de auteur/COPY-DAN Billedkunst/nummer van de licentie; Frankrijk: © naam van de auteur/publicatiedatum van het werk; Hongarije: naam van de auteur/titel van het werk/HUNGART ©; Verenigd Koninkrijk: © naam

van de auteur/titel van het werk/DACS (Design and Artists Copyright Society Limited)/datum van de toestemming; Nederland: © naam van de auteur/oorspronkelijke titel van het werk (eventueel vertaling bijgevoegd)/jaar van de vervaardiging/c/o Beeldrecht Amsterdam/jaar van de toestemming; Luxemburg: logo SDRM (Société des droits de reproduction mécaniques) – SACEM (Société des auteurs, compositeurs et éditeurs musicaux); Spanje: logo van SGAE (Sociedad General de Autores y Editores). Ierland kent eveneens dergelijke vereisten of aanbevelingen.

17 – Richtlijn 98/48 die richtlijn 98/34 heeft gewijzigd, definieert het begrip technisch voorschrift als volgt: „een technische specificatie [...], met inbegrip van de erop toepasselijke bestuursrechtelijke bepalingen die de jure of de facto moeten worden nageleefd voor de verhandeling [...]”. Het begrip technische specificatie blijft door richtlijn 98/34 gedefinieerd: „een specificatie die voorkomt in een document ter omschrijving van de vereiste kenmerken van een product, zoals kwaliteitsniveau, prestaties, veiligheid of afmetingen, met inbegrip van de voor het product geldende voorschriften inzake verkoopbenaming, terminologie, symbolen, beproeving en beproevingsmethoden, verpakking, het merken of etiketteren en overeenstemmingsbeoordelingsprocedures [...]”. Uit het woord „zoals” moet worden afgeleid dat de lijst met technische specificaties volstrekt niet uitputtend is. Zie J. Fronia, „Transparenz und Vermeidung von Handelshemmnissen bei Produktspezifikationen im Binnenmarkt”, *Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht*, nr. 4, 1996, blz. 102. Wat het begrip technisch voorschrift betreft, zie ook S. Lecrenier, „Les articles 30 et suivants CEE et les procédures de contrôle prévues par la directives 83/189/CEE”, *Revue du Marché commun*, nr. 283, januari 1985, blz. 10; A. Bernhard en V. Madner, „Das Notifikationsverfahren nach der Informationsrichtlinie, eine Auseinandersetzung im Lichte des ‚CIA-Urteils‘ des EuGH”, *Journal für Rechtspolitik* nr. 6, blz. 87, en D. M. Weber, „The notification of Directive 83/189/EEC in the field of direct and indirect taxation”, *EC Tax Review*, 1998, blz. 276.

18 – Arrest van 22 januari 2002, *Canal Satélite Digital* (C-390/99, *Jurispr.* blz. I-607, punt 45), betreffende de Spaanse wetgeving die de exploitanten van diensten inzake voorwaardelijke toegang voor de televisie verplicht om zich in te schrijven in een hiervoor gecreëerd register, met opgave van de kenmerken van de door hen gebruikte technische middelen, en vervolgens een administratieve goedkeuring te verkrijgen.

19 – Arrest van 20 juni 1996, *Semeraro Casa* (C-418/93–C-421/93, C-460/93–C-462/93, C-464/93, C-9/94–C-11/94, C-14/94, C-15/94, C-23/94, C-24/94 en C-332/94, *Jurispr.* blz. I-2975, punt 38).

20 – Arrest *CIA Security International*, reeds aangehaald, punt 26.

21 – *Idem*, punt 30, en arrest *Canal Satélite Digital*, reeds aangehaald, punt 46.

22 – Arrest van 17 september 1996, *Commissie/Italië, „Weekdieren”* (C-289/94, *Jurispr.* blz. I-4405, punt 51).

23 – Arrest van 11 mei 1999, Albers e.a. (C-425/97–C-427/97, Jurispr. blz. I-2947, punten 16-18).

24 – Reeds aangehaald arrest, punt 24 (zie L. Levis, „Bic Benelux SA v. Belgium State – Case C-13/96”, *Review of European Community & International Environmental Law*, 1977, blz. 334 en 335, en A. Rainer, *Internationales Steuerrecht*, 1997, blz. 287).

25 – Arrest van 26 september 2000, Unilever (C-443/98, Jurispr. blz. I-7535, punt 26), inzake een wet die in Italië de etikettering ten aanzien van de oorsprong van olijfolie regelt.

26 – Arrest van 21 april 2005, Lindberg (C-267/03, Jurispr. blz. I-3247, punt 80); zie I. Segura Roda, „La sentencia ‚Lindberg’: el TJCE confirma y precisa su jurisprudencia relativa al procedimiento de información en materia de reglamentaciones técnicas, Directivas 83/189/CEE y 98/34/CE”, *Unión Europea Aranzadi*, 2005, nr. 11, blz. 23.

27 – Arrest van 8 september 2005, Commissie/Portugal (C-500/03, niet gepubliceerd in de Jurisprudentie, punten 30 en 31).

28 – Arrest van 26 oktober 2006, Commissie/Griekenland (C-65/05, Jurispr. blz. I-10341, punt 61).

29 – De richtlijn heeft betrekking op „de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen [...] van de lidstaten waarbij de vervaardiging, de invoer, de verhandeling of het gebruik van een product wordt verboden” (punt 9 van richtlijn 98/34, vervangen door punt 11 van richtlijn 98/48).

30 – Onder de richtlijn vallen daarentegen zelfs de landbouwproducten, de menselijke voeding, de diervoeding en de geneesmiddelen (artikel 1, punt 2, van richtlijn 98/34).

31 – Deze richtlijn vermeldt uitdrukkelijk in artikel 1, punt 2, dat de richtlijn niet voor bepaalde sectoren geldt. Het gaat met name om radio- en televisieomroepdiensten.

32 – Arresten van 16 september 1997, Commissie/Italië, „Asbest” (C-279/94, Jurispr. blz. I-4743, punt 40), betreffende de normen inzake het beëindigen van het gebruik van asbest in Italië, en 7 mei 1998, Commissie/België (C-145/97, Jurispr. blz. I-2643, punt 12), met betrekking tot de kwaliteits- en veiligheidsnormen voor de verhuur van gemeubileerde woningen in België.

33 – Het Hof heeft in het reeds aangehaalde arrest CIA Security International, punt 50, geoordeeld dat „de richtlijn er evenwel niet enkel toe [strekt] de Commissie op de hoogte te stellen, maar [...] juist een meer algemeen doel [heeft], namelijk handelsbelemmeringen uit de weg ruimen of beperken, de andere lidstaten op de hoogte stellen van de door een lidstaat voorgenomen technische regelingen, de Commissie en de andere lidstaten de nodige tijd geven om te reageren en een wijziging voor te stellen ter beperking van de uit de voorgenomen maatregel voortvloeiende belemmeringen van het vrije verkeer van goederen, en de Commissie de nodige tijd geven om een harmonisatierichtlijn voor te stellen. De bewoordingen van de artikelen 8 en 9 van richtlijn 83/189 zijn overigens dui-

delijk, aangezien zij voor de nationale ontwerpregelingen een communautaire controleprocedure invoeren en de datum van de inwerkingtreding van de regelingen laten afhangen van de omstandigheid dat de Commissie ermee instemt of er geen bezwaar tegen heeft.”

34 – Arrest van 1 juni 1994, Commissie/Duitsland, „Steriele medische instrumenten” (C-317/92, Jurispr. blz. I-2039, punt 25), met betrekking tot de uitbreiding van bepaalde etiketteringsverplichtingen die reeds voor geneesmiddelen werden toegepast, tot steriele medische instrumenten voor eenmalig gebruik. Het Hof heeft in het reeds aangehaalde arrest Lindberg (punten 84 en 85) geoordeeld dat de herdefiniëring in een nationale regeling, van een dienst die verband houdt met de bouw van een product, met name een dienst die erin bestaat bepaalde kansspelautomaten te exploiteren, een technisch voorschrift kan vormen dat moet worden meegedeeld (zie A. Bernhard en V. Madner, reeds aangehaald, blz. 94).

35 – Deze zaak betrof de Belgische wetgeving inzake de verhandeling van alarmsystemen en alarmcentrales die moeten worden goedgekeurd voordat zij in de handel worden gebracht. Twee concurrenten van de onderneming CIA, die in alarmsystemen en alarmcentrales handelden, hadden deze onderneming in rechte aangesproken op grond van het feit dat een van haar producten niet in overeenstemming was met de vereisten van de Belgische wetgeving. Het Hof oordeelde dat de verplichting tot goedkeuring een technisch voorschrift vormde en had moeten worden meegedeeld.

36 – Arrest CIA Security International, reeds aangehaald, punten 40, 44, 48, 55 (zie F. Picod, *Revue des affaires européennes*, 1996, blz. 183; D. Simon, *Europe*, 1996, juni, Comm. nr. 245, blz. 11; U. Vorbach, „Das EuGH-Urteil Security International: Keine Anwendung von nationalen technischen Vorschriften, die nicht zuvor der EU-Kommission notifiziert wurden”, *Österreichische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht*, nr. 4, 1997, blz. 110; S. Lecrenier, „Le contrôle des règles techniques des États et la sauvegarde des droits des particuliers”, *Journal des tribunaux*, 1997, blz. 1; J. Fronia, *Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht*, 1996, blz. 383; F. Berrod, *Revue du marché unique européen*, 1996, nr. 2, blz. 217; P. J. Slot, *Common Market Law Review*, 1996, blz. 1035, en F. Candela Castillo, „La confirmation par la Cour du principe de non-opposabilité aux tiers des règles techniques non notifiées dans le cadre de la directive 83/189/CEE”, *Revue du Marché Commun*, 1997, blz. 51).

37 – Arrest van 6 juni 2002 (C-159/00, Jurispr. blz. I-5031), inzake de Franse wetgeving die bepaalt dat bedrijven voor de verwijdering van verpakkingsafval een beroep moeten doen op een erkende onderneming of zelf een eigen systeem voor het ophalen van afval moeten opzetten.

38 – Dit decreto legislativo heeft betrekking op elke „drager die geluid of beeld bevat van film- of audiovisuele werken of van bewegende beelden”. Uit de feiten zoals die door de verwijzende rechter zijn vermeld en door de advocaat van Schwibbert in antwoord op de

vragen van het Hof zijn gepreciseerd, vloeit voort dat sommige cd's enkel reproducties van schilderijen bevatten en geen video of muzikale begeleiding. Dergelijke cd's zouden dus niet onder dit decreto legislativo vallen en niet worden geraakt door de verplichting om de afkorting SIAE aan te brengen.

39 – Ik vermeld alleen dat het Hof, wat het vrije verkeer van goederen betreft, heeft beklemtoond dat de richtlijn beoogt, door middel van een preventieve controle het vrije verkeer van goederen te beschermen, dat een van de grondslagen van de Gemeenschap vormt. Het nut van deze controle bestaat hierin, dat onder de richtlijn vallende technische voorschriften belemmeringen kunnen vormen voor het vrije verkeer van goederen tussen lidstaten, welke belemmeringen enkel kunnen worden toegestaan indien zij noodzakelijk zijn om te voldoen aan dwingende eisen verband houdend met een doelstelling van algemeen belang (arrest CIA Security International, reeds aangehaald, punt 40, en arrest van 16 juni 1998, Lemmens, C-226/97, Jurispr. blz. I-3711, punt 35).
